

Beantwoording vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen. Uitgebreide informatie vind je op www.naarhetaik.nl (klik dan op de tekst "Naar het IAK" in de linker kolom).

1. Wat is de aanleiding?

In het Regeerakkoord is € 200 miljoen gereserveerd om gezondheids- en leefomgevingsrisico's in gebieden met een zeer hoge veedichtheid te verminderen. Om maximaal recht te doen aan de uitdagingen die er zowel op de korte als op de middellange en lange termijn liggen, zijn partijen een gecombineerde aanpak langs twee sporen overeengekomen. Het eerste spoor ziet op het op korte termijn (2019-2021) verminderen van de geuroverlast in veedichte gebieden door het saneren en beëindigen van varkenshouderijlocaties van ondernemers die willen stoppen. Voor de sanering is € 120 miljoen gereserveerd. Het tweede spoor ziet op de middellange en lange termijn op de ontwikkeling van en investeringen in nieuwe stal- en houderijsystemen in de varkens-, pluimvee- en melkgeitenhouderij. Het tweede spoor moet de basis leggen voor een forse reductie en het brongericht voorkomen van schadelijke emissies uit stallen, niet via 'end-of-pipe' maatregelen. Voor de brongerichte verduurzaming is € 60 miljoen gereserveerd.

De onderhavige *Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv)* geeft samen met het flankerend beleid van de decentrale overheden invulling aan het saneringsspoor.

2. Wie zijn betrokken?

De vijf provincies (Noord-Brabant, Gelderland, Limburg, Utrecht en Overijssel), liggend in de concentratiegebieden Zuid en Oost van de Meststoffenwet, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de ketenpartijen uit de Coalitie Vitalisering Varkenshouderij zijn betrokken. Per brief van 7 juli 2018 (Kamerstukken 28 973, nr. 200) heeft de minister van LNV de Tweede Kamer geïnformeerd over het Hoofdlijnenakkoord dat zij heeft gesloten met deze partijen, ter invulling van de afspraak uit het Regeerakkoord.

3. Wat is het probleem?

Vanuit de samenleving is er een groeiende roep om het leefklimaat rondom veehouderijbedrijven te verbeteren. Met name geuroverlast door varkenshouderijen in veedichte gebieden zorgt voor aantasting van het leefklimaat en maatschappelijke onrust. Bestaande milieu- en omgevingsrechtelijke instrumenten zijn ontoereikend om deze problemen snel en adequaat aan te pakken.

4. Wat is het doel?

Het doel is het op korte termijn verminderen van de meest urgente situaties van geuroverlast in veedichte gebieden. Dit wordt bereikt door aan varkenshouders subsidie te verstrekken voor het definitief en onherroepelijk beëindigen van hun productie op varkenshouderijlocaties die geuroverlast veroorzaken, gericht op varkenshouderijlocaties in de concentratiegebieden Zuid en Oost van de Meststoffenwet.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Sturing op emissies van veehouderijbedrijven is een bevoegdheid van gemeenten en, in voorkomende gevallen, provincies en maakt onderdeel uit van het brede terrein van het Omgevingsrecht. Gemeenten zijn het bevoegd gezag voor het verlenen van omgevingsvergunningen aan veehouderijbedrijven.

De vergunningverlening heeft onvoldoende kunnen voorkomen dat geuroverlast is ontstaan of kan toenemen. Dit heeft soms geresulteerd in situaties waarbij sprake is van een geuroverlast die het leefklimaat voor omwonenden schaadt. Het huidige omgevingsrecht biedt onvoldoende

aanknopingspunten om de situatie op korte termijn te verbeteren. Het kabinet heeft om die reden – in het Regeerakkoord - besloten tot een warme sanering van varkenshouderijlocaties in veedichte gebieden om op die manier op korte termijn de meest urgente overlast weg te nemen.

6. Wat is het beste instrument?

Het doel is dat geuroverlast wordt ingeperkt; daarvoor is een mix van maatregelen nodig, zowel verduurzaming van de varkenshouderij, als saneren van locaties die geuroverlast geven. In beide gevallen is brede betrokkenheid noodzakelijk van zowel varkenshouders als van decentrale overheden. Het huidige wettelijke kader biedt geen instrumenten waarmee op korte termijn geuroverlast door varkenshouders weggenomen kan worden. De Srv is een instrument met een eenmalig karakter.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Varkenshouders met locaties die geuroverlast veroorzaken, die subsidie willen aanvragen en kunnen ontvangen op grond van deze subsidieregeling, moeten de bestaande productie van varkens en de productiecapaciteit definitief en onherroepelijk beëindigen. Daarbij worden de benodigde varkensrechten opgekocht en definitief doorgehaald (waarmee de nationale productieruimte voor varkens afneemt), wordt de omgevingsvergunning die rust op de productielocatie ingetrokken (waarna geen intensieve veehouderij meer plaats mag vinden op de betreffende locatie) en worden de varkensstallen op de productielocatie gesloopt. Resultaat is dat op de gesaneerde varkenshouderijlocatie de actuele (geur)overlast wordt weggenomen en voor de toekomst wordt gewaarborgd dat er geen intensieve veehouderij meer plaatsvindt.

Er zijn daarnaast andere effecten te verwachten:

- Krimp van het aantal varkensseenheden met naar verwachting circa 415.000 (5% van het nationale aantal) op circa 200 varkenshouderijlocaties;
- Dienovereenkomstige afname van de productie van dierlijke mest (stikstof en fosfaat), krimp mestoverschot;
- Afname van de emissies van ammoniak, fijnstof en methaan (bijdrage van 0,3 Mton CO₂-equivalenten aan de ambitie van de 1,1 Mton van de veehouderij. Realisatie per tweede helft van 2020);
- Verbetering van het algehele leefklimaat in het buitengebied, onder andere door minder uitstoot van ammoniak, methaan en fijnstof, minder transportbewegingen en voorkomen van criminaliteit en verloedering van het platteland door verplichte sloop van stallen.